

Ministerie van Justitie & Veiligheid
De Minister voor Rechtsbescherming,
de heer F.M. Weerwind
Postbus 20301
2500 EH DEN HAAG

Datum

21 december 2022

Onderwerp

Reactie op conceptwetsvoorstel Wijziging van de Wet rechtspositie rechterlijke ambtenaren en de Tweede Verzamelwet COVID-19 in verband met het treffen van een tijdelijke voorziening voor het benoemen van rechters-plaatsvervangers in hun zeventigste levensjaar

Uw kenmerk

4296506

Geachte heer Weerwind,

Bij brief van 14 november 2022 heeft u de NVvR gevraagd in te stemmen met het conceptwetsvoorstel van de Wijziging van de Wet rechtspositie rechterlijke ambtenaren en de Tweede Verzamelwet COVID-19 in verband met het treffen van een tijdelijke voorziening voor het benoemen van rechters-plaatsvervanger in hun zeventigste levensjaar.

De rechters die gebruikmaken van de mogelijkheid om na het leeftijdsontslag werkzaamheden voort te zetten, waarden dat zij een bijdrage kunnen leveren aan werkzaamheden van de rechtspraak. Voor de rechtspraak is het belangrijk te kunnen beschikken over rechters met veel ervaring. Het vertrek van ervaren rechters veroorzaakt een lacune waarin niet meteen met het werven van nieuwe rechters kan worden voorzien. Daarnaast kan met de inzet van deze gepensioneerde rechters als plaatsvervanger de capaciteit van de gerechten (tijdelijk) worden vergroot. Het zeer aanzienlijke structurele overwerk, zoals dat is vastgesteld in het Tijdbestedingsonderzoek, kan hierdoor mogelijk enigszins worden verminderd en ook kan deze inzet een gunstig effect hebben op de omvang van de werkvoorraad. Op grond van deze overwegingen stemt de NVvR in met de voorgestelde (tijdelijke) regeling.

In algemene zin merkt de NVvR op dat de regeling alleen ziet op het doorwerken van rechters na het verplichte leeftijdsontslag en niet op officieren van justitie. Ook het Openbaar Ministerie heeft een groot aantal vacatures voor officieren. Om die reden moet worden overwogen een vergelijkbare regeling voor deze groep magistraten tot stand te brengen.

Het valt op dat uit de (concept) toelichting blijkt dat kennelijk weinig inzicht bestaat in de omvang van de effecten die deze voorziening uit de Tweede Verzamelwet COVID 19 heeft gehad. In de toelichting wordt vooral aandacht besteed aan het absolute aantal zaken die met inzet van gepensioneerde rechters extra zijn afgedaan zonder dat naar type zaken wordt gedifferentieerd. Het betreft bovendien slechts een schatting.

Inzicht in de invloed op het geconstateerde gemiddelde overwerk van de overige rechters wordt niet verschaft. Verder valt op dat het aantal fte's dat met de regeling in de Tweede Verzamelwet is gemoeid gering is in relatie tot de totale omvang van het aantal fte's in de rechtspraak en dat dit aantal lijkt terug te lopen. Voor de bijdrage van de voorgestelde regeling aan de beoogde doelstelling is daarom van belang dat de Raad voor de Rechtspraak daadwerkelijk beleid voert om het gebruik van de faciliteit te stimuleren.

Uit het oogpunt van het vergroten van de bijdrage die de benoeming van rechters met leeftijdsontslag tot rechter-plaatsvervanger aan het verminderen van structureel overwerk en het sneller inlopen van achterstanden meent de NVvR dat het voorkeur verdient de termijn als bedoeld in het concept artikel 54a, lid 2, te bepalen op zes maanden, zoals het geval is in de Tweede Verzamelwet, in plaats van drie maanden. De NVvR ziet in de steekproef die door de Raad voor de Rechtspraak is uitgevoerd en waaruit blijkt binnen welke termijn met toepassing van de Tweede Verzamelwet rechters-plaatsvervanger zijn benoemd, geen aanleiding om voor een andere norm te kiezen. De voorgestelde termijn van drie maanden beperkt de mogelijke instroom. Daarmee wordt afbreuk gedaan aan het realiseren van de beoogde doelstellingen zonder dat daarvoor een uitdrukkelijke rechtvaardiging wordt verschaft. De NVvR geeft u in overweging de termijn van zes maanden zoals is voorzien in de Tweede Verzamelwet COVID 19 niet te verkorten.

Met het oog op de daadwerkelijke bijdrage van de wet aan het verminderen van structureel overwerk en het inlopen van achterstanden vraagt de NVvR aandacht voor de honorering van plaatsvervangers. Indien het gaat om plaatsvervangers met een aanwijzing dient het salaris te worden vastgesteld op het niveau het salaris dat onmiddellijk voorafgaand aan de pensionering werd genoten. Dit betekent dat een senior rechter die wordt benoemd tot rechter-plaatsvervanger met een aanwijzing als senior rechter moet worden gehonoreerd. Het ervaringsniveau, dat ook blijktens de concept memorie van toelichting (punt 3.3) relevant is voor het bereiken van de doelstellingen dient op de daarbij passende wijze te worden gewaardeerd. De huidige praktijk laat zien dat dergelijke plaatsvervangers worden beloond op het niveau van een rechter. Voor zover het gaat om plaatsvervangers die niet met een aanwijzing worden aangesteld, merkt de NVvR op dat de huidige vergoeding van € 311 (rechter-plaatsvervanger) of € 409 (raadsheer-plaatsvervanger) per zitting niet in redelijke verhouding staat tot het werk dat van hen wordt verwacht. Met een zitting zijn niet alleen de zittingsdag gemoeid maar ook een voorbereidingsdag en tijd voor het meelezen van uitspraken of voor het concipiëren van een uitspraak of het controleren van een uitspraak. Wij herinneren er u aan dat een bezoldiging van rechters die qua omvang evenredig is aan het belang van de functie die zij uitoefenen een aan de rechterlijke onafhankelijkheid inherente waarborg is (HvJ (Grote kamer) 27 februari 2018, Associação Sindical dos Juizes Portugueses, C-64/16, ECLI:EU:C:2018:117, punt 45). Het concept voorstel van wet zou daarom aanleiding moeten zijn vanuit dit rechtstatelijk perspectief aandacht te besteden aan de honorering van rechters-plaatsvervanger.

In meer algemene zin vraagt de NVvR aandacht voor de rechtstatelijke positie van rechters-plaatsvervanger. Niet is voorzien in een voorschrift over de daadwerkelijke inzet van deze rechters. Zoals kan worden begrepen naar aanleiding van HR 24 december 2021, ECLI:NL:HR:2021:1996 behoeft dit aspect, ook buiten het kader van het concept wetsvoorstel, nog wel enige aandacht. In zoverre verschilt de positie van 70+ rechter plaatsvervangers niet van andere rechters- plaatsvervanger.

In ander opzicht verschilt de positie van de 70+ rechter-plaatsvervanger wel van andere plaatsvervangers. Traditioneel dient het instituut van rechter-plaatsvervanger sinds de wijziging van de Wet RO in 2002 om te voorzien in een opleidingsmogelijkheid of om te voorzien in specifieke kennis (vergelijk Van Mierlo & Bart (red.), Parl. Gesch. Herziening Wet RO 2002, p. 315) die niet of op onvoldoende niveau in de rechtspraak aanwezig is.

Een recente ontwikkeling is de rechter die na zijn pensionering werkzaamheden voortzet als rechter-plaatsvervanger. Dit zijn rechters die anders dan andere plaatsvervangers als zodanig zijn opgeleid en (ruime) ervaring hebben. Hun inzet heeft geen opleidingsdoel noch om te voorzien in specialistische, niet binnen de rechterlijke macht algemeen aanwezige deskundigheid. Hun inzet is primair gericht op het voorzien in een schaarste aan (ervaren) rechters; zij kunnen worden ingezet als alleensprekende rechter en als volwaardig lid van een meervoudige kamer. Dit geldt, zo blijkt ook uit de concept toelichting ook voor de 70+ rechter- plaatsvervanger. Deze betekenis van de ervaren rechters-plaatsvervanger voor de rechtspraak brengt dan ook met zich dat de rechtstatelijke positie van deze plaatsvervangers gelijk moet zijn aan die van rechters.

Het concept wetsvoorstel bevat geen criteria aan de hand waarvan wordt besloten een verzoek van een rechter om na leeftijdsontslag te worden benoemd tot rechter plaatsvervanger te honoreren dan wel op grond waarvan het bestuur besluit tot een aanbeveling aan de Raad. Op grond van dezelfde rechtstatelijke overweging meent de NVvR dat zou moeten worden bepaald dat het bestuur steeds zo'n rechter aanbeveelt – uiteraard alleen in geval de betreffende rechter dit ook wenst - tenzij het bestuur tot het oordeel komt dat deze rechter niet (meer) aan de vereisten voldoet. Een dergelijk negatief besluit zou moeten worden gemotiveerd. Hoewel uit Europese rechtspraak niet voortvloeit dat onder alle omstandigheden een rechtsmiddel beschikbaar moet zijn voor de afgewezen kandidaat rechter (HvJ (Grote kamer) 19 november 2019, A.K., gevoegde zaken C-585/18, C-624/18 en C-625/18, ECLI:EU:C:2019:982, met name punt 145; HvJ (Grote kamer) 2 maart 2021, A.B, C-824/18, ECLI:EU:C:2021:153, punten 128 en 129 alsmede de Conclusie van Advocaat-Generaal E. Tanchev in die zaak, ECLI:EU:C:2020:1053, punt 104) verdient het aanbeveling om daarin wel te voorzien en daarmee te voorkomen en voor controle vatbaar te maken dat bij de aanbeveling oneigenlijke overwegingen een rol zouden spelen.

De NVvR benadrukt dat zij meent dat met de voorgestelde regeling niet wordt vooruit gelopen op een eventuele regeling tot verhoging van de leeftijd waarmee rechters met leeftijdsontslag gaan.

Samenvattend:

Gelet op de bijdrage die de voorgestelde regeling kan bieden aan vermindering van de werkdruk en aan het inlopen van achterstanden stemt de NVvR met deze regeling in.

De NVvR vraagt u het concept wetsvoorstel uit te breiden met de hiervoor genoemde rechtstatelijke waarborgen alvorens het ter advisering aan de Raad van State wordt voorgelegd en zal worden ingediend.

De NVvR vraagt u voorts de termijn waarbinnen het gerechtsbestuur een aanbeveling doet in de zin van artikel 54a, lid 2 te wijzigen in zes maanden.

De NVvR verzoekt u te overwegen een vergelijkbare regeling te treffen voor officieren van justitie.

De NVvR vraagt uw aandacht voor de honorering van rechters-plaatsvervanger met aanwijzing en zonder aanwijzing.

Met vriendelijke groeten,

Marc Fierstra

Voorzitter